

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ

Մարզկենտրոնը՝
ք. Աշտարակ
Տարածաշրջանները՝
Աշտարակ,
Ապարան,
Արագած,
Թալին
Քաղաքները՝
Աշտարակ,
Ապարան,
Թալին

Տարածքը	2 756 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.3 %
Համայնքներ, 2016թ. տարեկգրի դրությամբ	114
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	117
Բնակչության թվաքանակը 2016թ. տարեկգրի դրությամբ	129.8 հազ. մարդ
<i>այդ թվում՝</i>	
քաղաքային	29.1 հազ. մարդ
գյուղական	100.7 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	4.3 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	22.4 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	218 223.4 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր	54 105.7 հա

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո-խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Մայիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2015թ.-ին մարզի **տնտեսության** հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 1.9 %,
- գյուղատնտեսություն 10.0 %,
- շինարարություն՝ 3.7 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 1.3 %,
- ծառայություններ՝ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2016թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 18.0 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան-Մայիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 714 փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ժողովրդի քրիստոնեության ընդունման 1 714 ամյակը: Ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է մեկ փոքր խաչ:

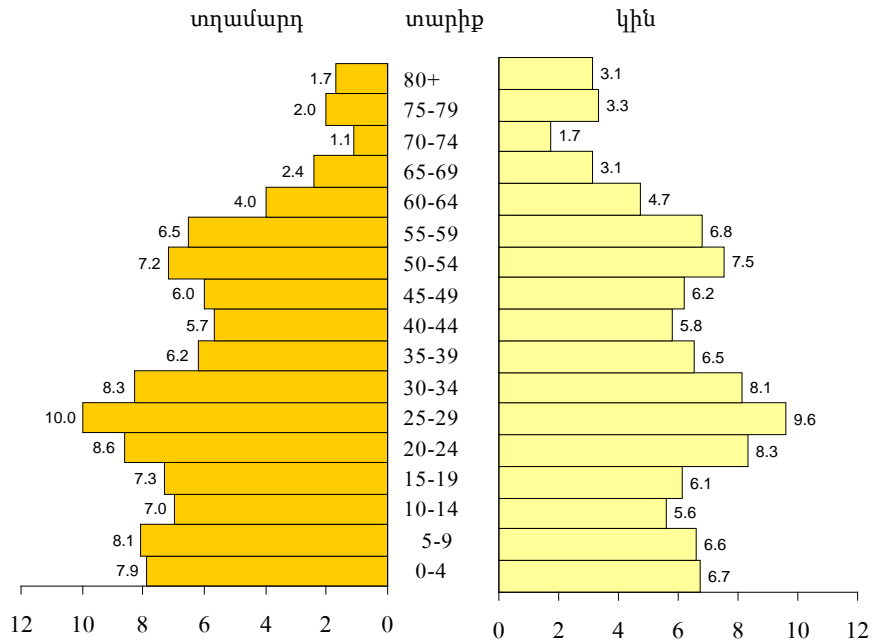
Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2016թ. տարեսկզբի դրությամբ 6.3 հազ. մարդ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2016թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 4.8 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ %

ՄԱՆՐԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը				
	2011	2012	2013	2014	2015
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	430	435	437	506	562
այդ թվում՝					
խանութներ	134	127	128	190	250
կրպակներ	229	238	238	243	251
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	3	2	2	2	2
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	1	1	2	2
առևտրի այլ օբյեկտներ	63	67	68	69	57

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը				
	2011	2012	2013	2014	2015
Պետական նախադպրոցական	19	20	20	23	23
Պետական հանրակրթական	123	122	122	122	122
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	9	8	8	10	10
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	3	1	2	2	2
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	-	1	1	1	1

ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ *
Աշտարակ	18 005
Ապարան	6 291
Թալին	4 753

ԳՑՈՒՂԵՐ

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
Աշտարակի տարածաշրջան		
1	Ագարակ	2 009
2	Աղձք	1 972
3	Անտառուտ	400
4	Ավան	989
5	Խնուսիկ	...
6	Արագածոտն	1 325
7	Արտաշավան	704
8	Լուսադքյուր	-
9	Նիգատուն	-
10	Արուճ	1 235
11	Բազմադքյուր	1 099
12	Բյուրական	4 750
13	Դպրևանք	96
14	Լեռնարոտ	400

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

* Այստեղ և հետայսու՝ ՀՀ մարզերի քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

** Այստեղ և հետայսու՝ ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղերի կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 953 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2016թ. -ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.9%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
15	Կարբի	4 452
16	Կոշ	3 437
17	Կարին	689
18	Ղազարավան	606
19	Մուղնի	781
20	Նոր Ամանոս	820
21	Նոր Եղեսիա	1 321
22	Շամիրամ	2 044
23	Ոսկեհատ	1 036
24	Ոսկեվազ	4 424
25	Սաղմոսավան	151
26	Սասունիկ	3 172
27	Վերին Սասունիկ	140
28	Տեղեր	216
29	Ուշի	1 722
30	Ուջան	3 416
31	Փարպի	2 458
32	Օհանավան	2 578
33	Օշական	5 977
34	Օրգով	518
Ապարանի տարածաշրջան		
1	Արագած	3 942
2	Արայի	658
3	Ափնագյուղ	649
4	Եղիպատրուշ	835
5	Երնջատափ	654
6	Թթուջուր	380
7	Լուսագյուղ	874
8	Ծաղկաշեն	801
9	Կայք	645
10	Հարթավան	1 115
11	Ջորագլուխ	332
12	Նիգավան	745
13	Շենավան	1 928
14	Շողակն	151
15	Չքնաղ	261
16	Ջրամբար	161
17	Սարալանջ	239
18	Վարդենիս	810
19	Վարդենուտ	1 005
20	Քուչակ	2 285
Արագածի տարածաշրջան		
1	Ալագյազ	573
2	Ավշեն	469
3	Բերքառատ	1 035
4	Գեղադիր	703

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
5	Գեղաձոր	1 333
6	Գեղարոտ	627
7	Լեռնապար	576
8	Ծաղկահովիտ	2 145
9	Ծիլքար	616
10	Կանիաշիր	465
11	Հնաբերդ	2 321
12	Ճարճակիս	721
13	Մելիք գյուղ	1 280
14	Միջնատուն	307
15	Միրաք	135
16	Նորաշեն	1 247
17	Շենկանի	284
18	Ջամշլու	291
19	Ռյա թագա	692
20	Սադունց	271
21	Սիփան	302
22	Վարդաբլուր	648
Թալինի տարածաշրջան		
1	Ագարակավան	1 152
2	Ակունք	733
3	Աշնակ	1 328
4	Արագածավան	6 163
5	Արտենի	3 786
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բառոժ)	99
7	Գառնահովիտ	517
8	Գետափ	160
9	Դաշտադեմ	668
10	Դավթաշեն	785
11	Դրմասար	160
12	Դիան	121
13	Եղնիկ	542
14	Զարինջա	722
15	Զովասար	564
16	Թաթուլ	1 014
17	Թլիկ	104
18	Իրինդ	936
19	Լուսակն	237
20	Ծաղկասար	98
21	Կաթնաղբյուր	1 261
22	Կանչ	133
23	Կարմրաշեն	659
24	Կաքավաձոր	1 183
25	Հակո	204
26	Հացաշեն	424
27	Ձորագյուղ	10
28	Մաստարա	2 648
29	Մեծաձոր	68
30	Ներքին Բազմաբերդ	1 620
31	Ներքին Մասնաշեն	1 146
32	Նոր Արթիկ	541
33	Շղարշիկ	578

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
34	Ոսկերաս	593
35	Պարտիզակ	384
36	Սորիկ	158
37	Սուսեր	352
38	Վերին Բազմաբերդ	498
39	Վերին Սասնաշեն	468
40	Ցամաքասար	503
41	Օթևան	245

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2015թ.**

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կանայք ¹	սղադիկ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 024	4 976
Ծնվածներ, մարդ	138	65	73
Մահացածներ, մարդ	91	46	45
Ամուսնություններ	58	X	X
Ամուսնալուծություններ	13	X	X
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	136	65	71
հանրակրթական	1 329	620	709
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	93	61	32
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	21	8	13
միջին մասնագիտական	15	7	8
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-
Առողջապահության ոլորտ՝			
Հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	27 828	...	...
Մարզիկներ, մարդ	42	2	40
Զբաղվածներ, մարդ	3 941	1 820	2 121
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	23	8	15
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2
գիտության թեկնածուներ	6	2	4
ուսուցիչներ	217	169	48
բժիշկներ	18	...	...
միջին բուժանձնակազմ	47	...	...
Գործազուրկներ, մարդ	237	202	35
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 426	850	576
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	439	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	12 891	...	...
թատրոն	-	-	-
համերգ	-	-	-
թանգարան	535	...	...
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	42	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	23	X	X
միջին ծանրության	12	X	X
ծանր	6	X	X
առանձնապես ծանր	1	X	X

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են: